

Prosjektoppgave medisin 2008

Arbeidsmigrasjonens innvirkning på indianerungdom i Cañar, Ecuador

Otto Andreas Langmoen

Innholdsfortegnelse

- Abstract	3
- Innledning	4
- Migrasjonsteori.....	4
- Migrasjon i Ecuador.....	4
- Migrasjon og transnasjonale familier.....	6
- Cañar-indianernes historie – et grovt omriss.....	7
- Migrasjon blant Cañar-indianerne – et gjennomgripende fenomen?.....	8
- Presentasjon av skolen ”Mushuk Kawsai”.....	9
- Problemstilling.....	10
- Metode	11
- Kvalitativ metode.....	11
- Informert samtykke og taushetsplikt.....	11
- Intervjuguide.....	12
- Refleksivitet.....	12
- Utvalg.....	13
- Etske vurderinger.....	14
- Resultater og tolkning	15
- Kulturelt.....	16
- Akademisk.....	18
- Relasjonelt.....	21
- Vurdering og konklusjon	27
- Kilder	31

Abstract

Labour migration – its effect on indigenous youths living in Cañar, Ecuador.

Background: During the last decades, labour migration has had a major impact on Ecuador. It's estimated that about 10-15% of the Ecuadorians has emigrated the last 25 years. The emigrational stream has merged from several periods of economical crises, affecting especially those in the middle and lower socioeconomic class – amongst them the indigenous people. In search of better opportunities for work a considerable amount has chosen to emigrate *illegally*, leaving their children behind.

Object: This paper concerns labour migration and its effect on indigenous youths living in Ecuador, in the province of Cañar. I have selected three of many areas in which the emigration is thought to have an effect on their lives: culturally, academically and emotionally.

Methods: The methodological approach is qualitative. It is based on interviews with nine pupils from an indigenous school in Cañar, girls and boys, both with emigrant parents and non-emigrant parents. Observations in the classrooms, a questionnaire on the parents emigrational status, and data on marks and behaviour of 43 pupils are also used to describe the material.

Results: Through the histories of the youths I find a great variety of emigrational effects: *Academically* some students failed to pass classes due to the separation with parents; others gain more motivation in their studies. In any case the remittances make it possible for them to study in the first place. *Culturally* some might loose practice of their native language; while others – through reinforced relationship with grandparents as substitute-parents – strengthen their connections to their indigenous culture. *Emotionally* emigration makes a painful distance between the youth and its parents; and at the same time, in many cases, it reinforces the relation to other members of the family.

Conclusions: The emigrational effects on the youth indigenous are diverse and complex. The emigrational process is gradual and creates transitional forms. All together it shows youths of emigrants as a heterogeneous group, not to be generalized. Our tendency to identify them only as victims is a simplified image that does not take into account the diversities of the effects of migration.

Innledning

Migrasjonsteori

I migrasjonslitteraturen finner vi mange teorier og forklaringer på fenomenet migrasjon. Noen trekker frem geografiske forskjeller når det gjelder tilbud og etterspørsel av jobb. Fra dette perspektiv vil forskjellig lønnsnivå resultere i at arbeidere fra lavtlønte land migrerer til høytlønte land¹. I noen studier finner man at migrasjon er et resultat av investering i menneskelig kapital og økonomisk velstand der mennesker velger å flytte dit de kan bli mest produktive og maksimere vinning². Befolkningsforflytning fra geopolitisk og økonomisk perspektiv kobler migrantstrømmen til global kapitalisme og økonomisk restrukturering³.

Disse nevnte teoriene attribuerer migrasjon til en ”feilplassering” som finner sted gjennom kapitalistisk penetrasjon i perifere land som skaper mobile befolkninger mottagelige for relokering til kjerneland som f.eks. USA⁴. Dette har også gjort seg gjeldende i Ecuador. Dollariseringsprosessen i 1999 er et godt eksempel på en slik kapitalistisk penetrasjon (se neste avsnitt).

Migrasjon i Ecuador

Selv om Ecuador er det minste landet i Andesfjellene med ca 13,3 millioner innbyggere har landet den største gruppen immigranter i New York og den nest største gruppen i Spania. I de siste 25 år har Ecuador opplevd to hovedstrømmer av emigrasjon hvor 10-15% av ecuadorianerne har emigrert⁵.

Den første økonomiske krisen siden 1960 fant sted på 80-tallet da oljeprisene kollapset og forårsaket gjeldskrise, økt inflasjon og reduserte lønninger. Migrasjonen eksploderte etter en enda mer omfattende krise som kom på slutten av 90-tallet som følge av flere faktorer som blant annet: ”el niño”, fall i oljepris, finansiell ustabilitet internasjonalt, korrupsjon, nasjonal politisk ustabilitet med fem regjeringer på fem år. I 1999 kuliminerte det med at Ecuador opplevde et rekordfall i brutto nasjonalprodukt som vi kan se av følgende tabell⁶:

---

¹ Massey et al. 1993, 433.

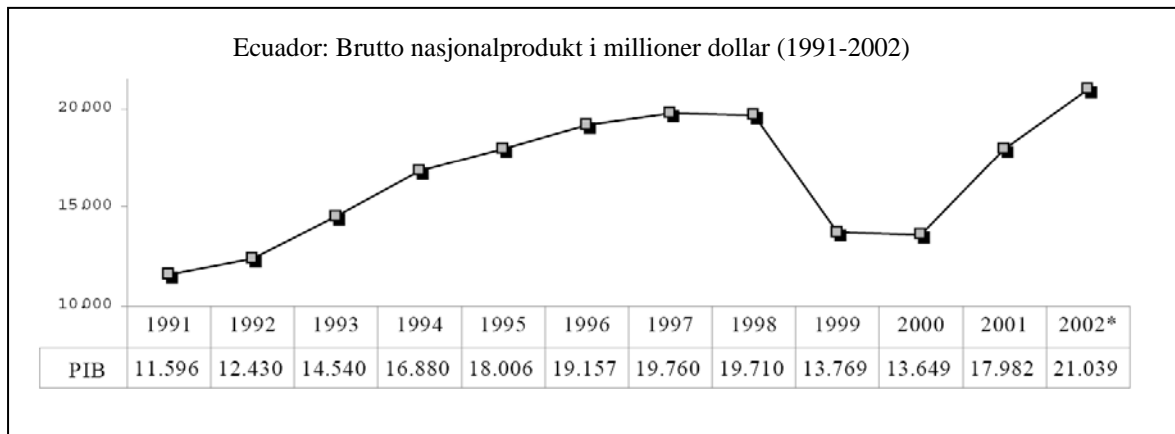
² Massey et al. 1997, 434.

³ Sassen. 1998.

⁴ Aranda. 2007, 6.

⁵ Jokisch. 2007.

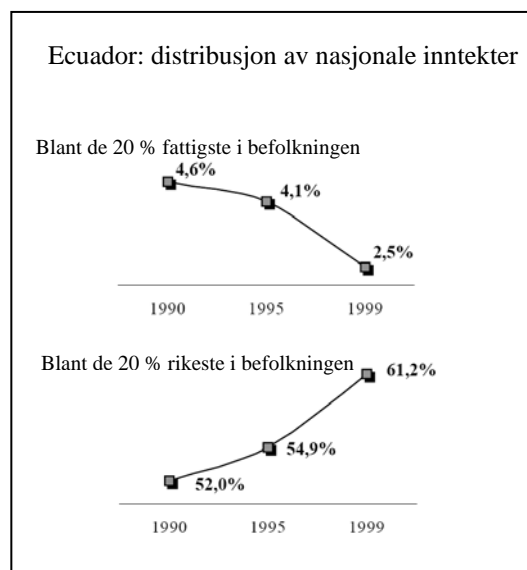
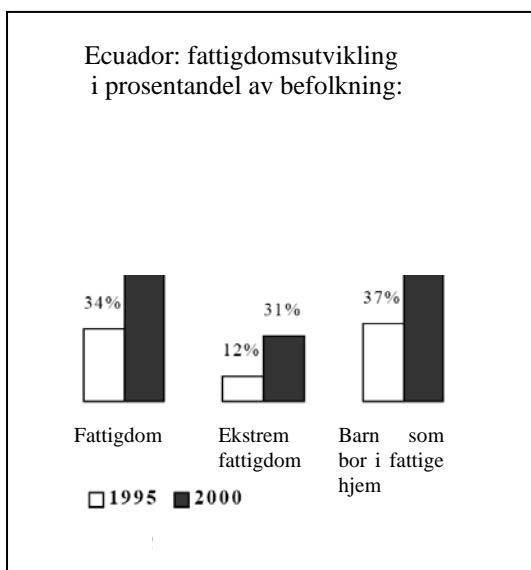
⁶ Kilde: Sentralbanken i Ecuador. 2001. *PIB en millones de dólares*.

Denne tiden var det en ukontrollert inflasjon av Ecuadors opprinnelige valuta (sucre). I et forsøk på å stabilisere nasjonens økonomi valgte regjeringen i 1999 å innføre amerikanske dollar som valuta.

Ecuador opplevde i dette tiåret også den mest akselererte fattigdomsutviklingen i Latin-Amerikas historie⁷. I perioden 1995-2000 økte antall fattige i Ecuador fra 3,9 til 9,1 millioner – det vil si at andelen fattige steg fra 34 % til 71 %. Samtidig ble det en enda større polarisering i fordeling av ressurser mellom fattig og rik. I 1990 fikk 20 % av Ecuadors fattigste 4,6 % av nasjonens inntekter, mens de i 1999 mottok kun 2,5 % av inntektene. Det vil si at de fattigste nesten fikk halvert inntekten sin i løp av 90-tallet. Dette visualiseres av følgende tabeller⁸:

følgende tabeller⁹:

⁷ Centro de Investigaciones Ciudad. 2001, nr 3.

⁸ Kilde: INEC (Instituto Nacional de Estadística e Censos)

⁹ Kilde: INEC (Instituto Nacional de Estadística e Censos)

En logisk konsekvens av denne krisen ble en massiv arbeidsløshet, fall i inntekt, redusert investering i samfunnssektorene – helse, skole, bolig, samt at det spredte seg en generell usikkerhetsfølelse og mistillit til det ustabile statsstyre. Kun 10 % av ecuadorianere så det som mulig å finne arbeid i landet¹⁰. Vi kan konkludere med at de økonomiske krisene la grunnlaget for det store omfanget arbeidsmigrasjonen har i Ecuador. ”Inter-American Development Bank” estimerte at Ecuador mottok 2 milliarder i remisser i 2004, det er ekvivalent med 6,7 % av BNP og gjør den til den viktigste inntektskilde nest etter olje!

Migrasjon og transnasjonale familier

Etter hvert som flere av familiemedlemmene emigrerte, fikk migrasjonen en emosjonell komponent som opprettholder migrasjonen uavhengig av den økonomiske situasjon – nemlig at barna emigrerer for å gjenforenes med familien. Sosiale nettverk av familie og venner fungerer ofte som støtteapparat ved å gi hjelp, tilgang til informasjon og ressurser, og næring gjennom emosjonell støtte. Familien er hovedarena for tilgang til slik omsorg¹¹. Globalisering og migrasjon bryter de sosiale og emosjonelle infrastrukturen i familiene¹².

Gjennom intervjuer med elever som har blitt igjen i Ecuador etter foreldrenes utvandring, ser jeg i denne oppgaven migrasjonen fra synsvinkelen til gjenværende familiemedlemmer i den *transnasjonale familie*¹³. En relevant artikkel fra Ecuador med denne synsvinkelen er skrevet av Cristina Carillo i 2004 med tittelen ”det fjerne speilet” (*”el espejo distante”*). Hun trekker frem fem viktige faktorer som er avgjørende for hvordan barna takler separasjonen med foreldrene: a) relasjonen til de personer som tar over forsørgerrollen, b) graden av kontakt som opprettholdes med foreldrene og familie, c) frekvensen av remisser, d) støtte fra storfamilien, e) perspektiver på å gjenforenes med familien. Avhengig at disse faktorene kan barna få en god eller dårlig tilpassning til hverdagen i en transnasjonal familie. Disse faktorene bruker jeg senere i oppgaven for å reflektere over historiene til mine informanter.

Et annet aspekt som Carillo trekker frem og problematiserer er hvordan utenforstående ofte ser på migrasjonsbarn som offer og potensielle samfunnsproblem. Mine førforestillinger

---

¹⁰ Centro de Investigaciones Ciudad. 2001, nr 3. Kilde: CEDATOS.

¹¹ Cancian og O liker. 2000.

¹² Parreñas. 2001.

¹³ Aranda. 2007.

bærer preg av en lignende forståelse. Artikkelen har bidratt til å nyansere mitt syn på migrasjonsproblematikken.

Flere poenger fra Carillos artikkel vil jeg knytte til mine informanternes historier senere i oppgaven.

Cañar-indianernes historie – et grovt omriss

Det er vanskelig å si hvor stor andel av befolkningen i Ecuador som er indianere. I forskjellige kilder kan man finne variasjoner fra 10 % til 40 % av befolkningen i Ecuador. Et sannsynlig estimat er 23 %¹⁴. Alle informantene jeg intervjuet tilhørte urbefolkningsgruppen i Cañar kjent som cañarisfolket. Dette gjør det interessant og relevant å ha et grovt omriss av deres historie. Store deler av denne oppsummeringen har jeg hentet fra Live Dranges hovedoppgave i kristendom ”*Møtet mellom to verdensbilder*” fra 1994:

Før-inka tiden

De eldste arkeologiske funnene i Ecuador avdekker en jeger- og samlerkultur. Etter hvert ble Cañar-indianerne bofaste og begynte å dyrke jorden. Jordbruket er det eneste som gir kontinuitet bakover til tiden før inkaene. Klesdrakten som Cañar-indianerne bruker i dag har antageligvis røtter langt tilbake i tid. For menn kjennetegnes klestradisjonen ved bruken av poncho, mens for kvinnen er det et tykt vadmelskjørt kalt ”pollera”. Deres kultur var også distinkt ved at de hadde sitt eget språk. Beretninger forteller at Cañar-indianerne hadde langt hår hengende i en flette ned på ryggen. Dette er fortsatt et karaktertrekk blant indianerne i Cañar, særlig for mennene.

Under Inka-herredømme

Cañar-indianerne var kjent for å være krigerske. Selv om de var underlegne, gjorde de sterk motstand når inkaene krevde makten omkring år 1470. Inkaene kom fra Peru og la under seg fjellområdene og kysten av det som i dag er Ecuador. Inkariket strakte seg fra midt i Chile til sør i Colombia. Etter inkafolkets erobring var Cañar-indianerne antagelig blitt redusert til en tiendel av hva de var før de ble underkastet inkaene.

---

¹⁴ Zúñiga. 2005. Censo de Población 1990 – 10%. Ley de nacionalidades – 40%.

Spansk erobring

For å overvinne inkaenes herredømme gjorde en av Cañar-indianerne seg til spanjolenes allierte i 1532, i håp om at det ville forbedre deres stilling. Men situasjonen under spanjolenes styre gjorde vondt verre; på nytt ble de påtvunget en ny kultur og ett nytt språk, og de ble betraktet som slaver. Dette sviket danner grunnlaget for mistillitsforholdet mellom indianere og hvite i århundrene som skulle komme. Spanjolene, og etter hvert mestisene, beholdt indianerne som slaver også etter at slaveriet offisielt var opphevet. Den hierarkiske ordningen ble betraktet som innsatt av Gud, og dermed legitimert av kirken.

Nyere tid

Helt fra spanjolene kom og til 1960-årene, var indianernes situasjon praktisk talt uendret. Da begynte organisasjoner utenfra å arbeide for å bedre indianernes kår. Med den nye grunnloven av 1978 fikk borgere over 18 år som er analfabeter stemmerett. Dermed fikk enhver indianer alle rettigheter og plikter som ligger på en samfunnsborger. I de senere år har indianerne samlet seg i egne organisasjoner. De har også markert seg politisk med krav om at landet skulle bli erklært som en flerkulturell nasjon med tospråklig undervisning i skolene – spansk og kichwa, at indianerne skulle få jord, og at deres tradisjonelle landområder skulle respekteres. Mye gjenstår fortsatt for at kravene skal bli oppfylt.

Migrasjon blant Cañar-indianerne – et gjennomgripende fenomen?

I Ecuador utgjør de rurale provinsene Azuay og Cañar samt den tredje største byen Cuenca, kjernen i den migrasjonssendende sonen i Ecuador siden -70-tallet. I sekstiårene var det jordreform i landet som blant annet forårsaket oppdeling av store gods. Jord ble distribuert til indianerne for at de selv kunne være eiere. I ettertid viser det seg at de fikk den dårligste jorda som befinner seg i høyden, mens den fruktbare jorda i de lavere områdene forble hos de økonomisk sterke mestisene. Siden arvesystemet hos indianerne fungerer slik at jorda deles opp i like store arealer til hver av arvingene, har de nå ikke lenger jord til å brødfø familien. Først ble indianerne tvunget til å lete etter jobb i større byer og mot kysten. Situasjonen ble betydelig forverret med de økonomiske krisene på 80- og 90-tallet. Disse krisene var spesielt tyngende for bøndene, og siden indianere i all hovedsak jobber innenfor jordbruk ble de fleste indianere rammet. Emigrasjonen til utlandet skjøt fart. Emigrantene forente seg i skjulte migrasjonsnettverk som ledet mennesker gjennom Sentral-Amerika og Mexico til USA.

Denne utviklingen over flere tiår viser at migrasjon har vært et vanlig fenomen blant

indianerne i Cañar¹⁵.

Presentasjon av skolen ”Mushuk Kawsai”¹⁶

Bakgrunn for denne oppgaven er at jeg i 2006 jobbet jeg som engelsklærer i et Norad- og Normisjon-støttet skoleprosjekt blant Cañar-indianere i Ecuador. Skolen ble initiert av en gruppe indianere i 1995 med mål om å skape en utdanningsinstitusjon som verdsatte Cañar-indianernes kultur og med en evangelikalsk kristen basis. Etter flere århundrer med undertrykkelse så indianere på skolen som en viktig arena for å gjenopprette indianernes selvtillit.

For å kunne tilby undervisning av fag som blant annet kichwa, er skolen halvstatlig og eid av stiftelse med samme navn. Utover søtten de har fått fra Norad må foresatte betale månedspenger for at eleven skal gå på skolen. I 2006 hadde skolen 132 elever fordelt på ti trinn fra førskole til tredje året på colegio – det tilsvarer siste år på norsk ungdomskole. Og i årene fremover skal de vurdere muligheten for å kunne tilby videre skolegang på colegio.

”Visjonen er en ny generasjon som identifiserer seg med sin egen kultur og opprinnelige kunstneriske ferdigheter i området, og på samme tid oppdatert med nåtidens kunnskap om vitenskaplig og teknologisk fremgang”¹⁷.

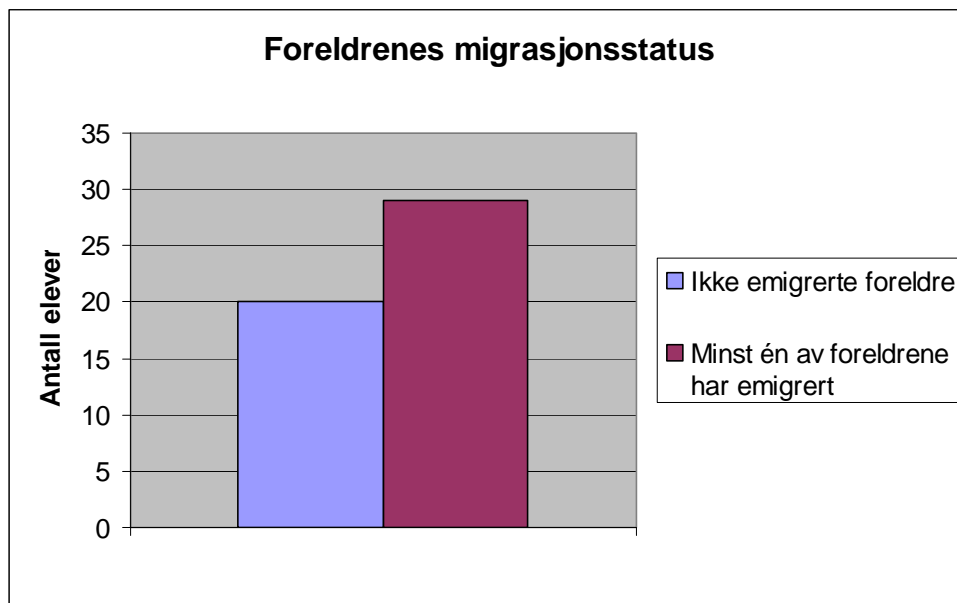
---

¹⁵ MLSN. 2000, kap 3.

¹⁶ ”Mushuk Kawsai” er kichwa og betyr ”nytt liv”. Skolen fulle navn er ”Unidad Educativa Trilingüe Mushuk Kawsai” (UNETMK).

¹⁷ MLSN. 2000, kap 4.

Den økende emigrasjonen er en realitet som også skolen må forholde seg til. Mange av elevene ved skolen hadde emigrerte foreldre:

Dette diagrammet gir en oversikt over foreldrenes migrasjonsstatus hos elevene i 7.-10. klasse på Mushuk Kawsai. Vi ser at flertallet av elever har emigrerte foreldre: Blant de 49 elevene hadde 29 elever minst én av foreldrene i utlandet. Hos halvparten av disse 29 elevene hadde *begge* foreldrene emigrert. Med dette som utgangspunkt ble det interessant både for skolen og meg å finne mer ut av hvilken innvirkning arbeidsmigrasjonen hadde på elevene med emigrerte foreldre.

Problemstilling

Problemstillingen jeg har valgt for denne oppgaven er arbeidsmigrasjonens innvirkning på indianerungdom i Cañar, Ecuador. Det er et stort tema som jeg har begrenset ved å undersøke tre aspekter: akademisk, kulturelt og relasjonelt. Når det gjelder det *akademiske* aspektet er jeg interessert i å høre om ungdommens fremtidsplaner, deres syn på og vektlegging av utdanning. Med det *kulturelle* aspektet ønsker jeg å høre om deres syn på egen identitet som indianer. Og med det *relasjonelle* aspektet er jeg interessert i å høre om deres opplevelse av livet med emigrerte foreldre, og deres forhold til foreldrene og til de som har tatt over forsørgerrollen.

Metode

Kvalitativ metode

Prosjektoppgaven er basert på *kvalitative metoder*, fordi disse metodene er best egnet til å svare på spørsmål som min problemstilling reiser om arbeidsmigrasjonens innvirkning. Jeg var interessert i historiene til den enkelte av ungdommene – hvilken opplevelse ungdommene hadde av at foreldrene emigrerte. Jeg ønsket å finne ut av hvorfor de tenkte og følte som de gjorde, slik at jeg kunne få en større forståelse for den transnasjonale hverdagen de levde i. Det var også et mål å åpne opp for nye spørsmål i problemstillingen der førforståelsen kunne bli utfordret.

Med det som utgangspunkt var det naturlig å velge *dybdeintervju* blant de kvalitative metodene. Gjennom intervju med individuelle informanter kan man få en helhetlig fremstilling. Den gir trygge rammer for å berøre sensitive temaer som blant annet separasjonen som migrasjonen fremprovoserer mellom barn og foreldre.

I tillegg til dybdeintervju har jeg også benyttet meg av *observasjon* som en annen kvalitativ metode. Jeg fikk tillatelse av mine kolleger på skolen til å være med i deres klasses timer. Der observerte jeg elevene og skrev notater i en feltbok.

Jeg har også innhentet noe data som jeg har prøvd å analysere kvantitativt. Dataene er hentet fra avkryssningsskjemaer som identifiserer migrasjonsstatus til elevenes foreldre. Jeg har også fått tillatelse til innsyn i elevenes karakterutskrift og fraværsoversikt. Datamaterialet representerer i underkant av femti elever fra de fire øverste trinnene på skolen. Resultatene fra analysene av dette datamaterialet egner seg ikke for trekke konklusjoner. Dette skyldes at antall svært begrenset slik at det skal mye til for å finne signifikante forskjeller. Allikevel benyttes noe av dette i oppgaven, men da som *beskrivelser* av materialet.

Informert samtykke og taushetsplikt

Før jeg realiserte dybdeintervjuene hadde jeg fått *informert samtykke* av Normisjon og skolen Mushuk Kawsai gjennom rektor Rafael Allaico. Jeg ga skriftlig informasjon til elevenes foresatte og fikk deres underskrift på at de godkjente at eleven deltok på intervjuet. Eleven selv var positiv til å delta og han eller hun ble informert om at vedkommende hadde all rett til å reservere seg fra å svare på samtlige spørsmål. Elevene og foresatte ble informert skriftlig

om at alt som ble sagt i intervjuet var underlagt *taushetsplikt*. Skulle jeg velge å sitere noen av informantene vil det være anonymt. Når jeg intervjuet kvinnelige informanter var alltid min norske kvinnelige kollega med på intervjuet som observatør.

Intervjuguide

Under intervjuene fulgte jeg en *intervjuguide*. I denne guiden samlet jeg spørsmål som jeg hadde knyttet til arbeidsmigrasjonen i løp et av de åtte månedene jeg hadde vært i Ecuador. Jeg samlet tanker og innspill fra de norske misjonærene som jobbet i Ecuador og fra mine ecuadorianske kolleger, spesielt rektoren. Jeg samlet spørsmålene i tre grupper knyttet til potensielle innvirkninger arbeidsmigrasjonen kunne ha på elevens syn på; utdanning, egen kultur og relasjon til foreldre og foresatte. For å *validere* spørsmålene rådførte jeg meg med de norske misjonærene i Ecuador for å få en god spansk oversettelse. Videre hadde jeg tre møter med et indiansk ektepar der kvinnen jobbet som lærer på Mushuk Kawsai. De hjalp meg å finne spørsmål og formuleringer som ble mer relevant tatt i betraktning den kulturelle konteksten og alderspennet til de aktuelle informantene.

Intervjuene ble tatt opp med en *lydbåndopptaker* (mp3-spiller). Jeg transkriberte intervjuene selv og oversatte de avsnitt som var aktuelle å bruke i oppgaven.

Refleksivitet

”Vitenskaplig kunnskap skal være en frukt av systematisk og kritisk refleksjon der det forutsettes at forskeren gir innsikt i sin kontekstuelle forutsetninger som har hatt betydning for tolkning av problemstillinger og materiale”¹⁸. Derfor er det sentralt at jeg presenterer min forforståelse av problemstillingen: På forhånd så jeg på barn av emigrerte foreldre som *offer* for arbeidsmigrasjon¹⁹. *Akademisk* sett ventet jeg å finne at barn av emigrerte foreldre var fra lavere sosioøkonomisk klasse som nedprioriterte utdanning fordi målet var å selv emigrere til USA. Konkret forventet jeg blant annet å finne dårligere karakterer og høyere fraværsrate hos barn av emigrerte foreldre. *Kulturelt* sett forventet jeg at barn av emigrerte foreldre hadde tapt mye av sin opprinnelige identitet gjennom en globaliserings-/amerikaniserings-prosess via impulser fra foreldrene i USA. *Relasjonelt* sett ventet jeg å finne at barna av emigrerte foreldre var dypt preget av separasjonen med sine foreldre, noe som ville gi kompliserte ettervirkninger som blant annet mangelfulle tillitsforhold til de som tok over forsørgerrollen.

---

¹⁸ Malterud. 2003, 21.

¹⁹ Carillo. 2004, 362.

Jeg tenkte også at oppdragelsen de fikk fra de nye forsørgerne ville være preget av mindre omsorg enn for de ungdommer som hadde foreldrene sine i Ecuador.

”I tilegning av kunnskap er det ikke spørsmål om hvorvidt forskeren påvirker prosessen, men hvordan”²⁰. I tillegg til førforståelse, spiller også min rolle som ”vestlig engelsklærer” inn på informantene. Elevene var vant til å forholde seg til meg som en autoritet, en som sjekket leksene deres og ga dem karakterer. Selv om jeg før intervjuet informerte om at ingen svar er rett eller galt og at det viktigste for meg var at de var ærlige, er det ikke usannsynlig at noen har vært motivert til å svare det de tenkte ville være ”rett” for meg. Jeg ble mistenksom når en av informantene nevnte at favorittfaget på skolen var engelsk, særlig når det ikke stemte med mitt inntrykk av vedkommende i klasserommet. Det kan ha vært problematisk for informantene å forholde seg til meg, ikke som en autoritet, men som en likeverdig samtalepartner under intervjuene. Samtidig ser jeg en styrke i denne relasjonen. I over et halvt år hadde jeg sett dem hver ukedag og opprettet et tillitsforhold til dem. Dette tror jeg har gjort det mulig å få innpass hos dem og å kunne ta opp tildels sensitive temaer med dem.

At jeg kulturelt og språklig var en utenforstående kan ha vært et opphav til mange feiltolkninger. Samtidig kan det ha gitt seg positivt utslag ved at jeg så med nye øyne på alt som var kjent for dem. Det kan også ha vært lettere for informantene å samtale åpent med en tredjeperson som ikke var i deres familie eller tilhørte deres vennekrets.

Utvalg

Utvalget informanter besto av ni ungdommer, både gutter og jenter. Seks av ungdommene hadde emigrerte foreldre, mens tre av dem hadde foreldrene sine i Ecuador. Alderen varierte fra elleve til fjorten år. Alle ungdommene var elever ved Mushuk Kawsai. I og med at jeg at intervjuet ungdommer i utdanning så fikk jeg bare tak i de historier der migrasjonspengene faktisk kommer til rett sted og til glede for ungdommens akademiske utvikling. Dette gjør at utvalget ikke var så bredt, for eksempel fanget jeg ikke opp de ungdommer som hadde falt utenfor skolesystemet.

---

²⁰ Malterud. 2003, 43.

Etiske vurderinger

Med tanke på at deler av intervjuet berører sensitive temaer og kunne være krevende for informanten, var det viktig å få godvilje og aksept for fremgangsmåten blant indianerne der jeg jobbet. Gjennom å rådføre meg med indianske kolleger, innhente informert samtykke, taushetsplikt og reservasjonsrett for alle spørsmål, prøvde jeg å legge til rette for en trygg ramme for informanten. Siden ungdommene ga så mye av seg selv var det et viktig at de kunne få noe tilbake. Og nytteverdien i å bli kjent med de forskjellige migrasjonshistoriene trekker blant annet psykiater Amina Bargach frem: *"I migrasjonsprosessen bør vi gjenoppta subjektens visualisering, ellers vil vi ende opp med å høre mye om dem uten å vite noe om dem"*²¹. Gjennom informantenes bidrag mener jeg at denne oppgaven kan formidle en variasjon av historier knyttet til migrasjonstemaet som kan gi skolen "Mushuk Kawsai" relevant kunnskap²².

---

²¹ Sitat psykiater Amina Bargach fra konferanse Genrona 2004, *"Las paradojas de la integración social en el contexto migratorio"*.

²² En forutsetning for dette er selvfølgelig at oppgaven formidles tilbake til skolen på *spansk*.

Resultater og tolkning

Jeg har undersøkt tre områder der foreldrenes arbeidsmigrasjon kan ha innvirkning på indianerungdommen i Cañar. Jeg velger å dele resultatkapittelet i de tre aktuelle områdene; kulturelt, akademisk og relasjonelt.

Gjennom oppsummeringen av resultatene vil jeg spesielt trekke frem og sitere fem av ungdommene med emigrerte foreldre. I boksen under finnes et kort resymé av de fem slik at situatene kan leses i kontekst. Alle navnene er fiktive.

Daniel er 14 år og går tredje år på colegio. Begge foreldrene har emigrert til USA, faren for 9 år siden, moren for 8 år siden. Han bor hos besteforeldrene.

Erik er 11 år og går første år på colegio. Begge foreldrene emigrerte til USA for halvannet år siden. Han bor hos sin bestemor.

Ester er 12 år og går siste året på barneskolen. Moren kom tilbake fra USA for en måned siden etter å ha vært ca 5 år i USA, mens faren fortsatt er igjen i USA på sitt sjette år.

Julia er 12 år og går første år på colegio. Begge foreldrene har emigrert, faren for ca 6 år siden, moren for 3 år siden. Hun har bodd hos fem forskjellige forsørgere.

Mishel er 14 år og går andre år på colegio. Begge foreldrene har emigrert, faren for 7 år siden, moren for 4 år siden. Hun bor hos sin tante og onkel.

Kulturelt

Alle jeg intervjuet gikk på indianerskolen Mushuk Kawsai og var barn av indianere. Som mål på hvor tilknyttet de var til indianerkulturen valgte jeg å ta for meg indianerspråket kichwa, klestradisjonen, kunnskap om tradisjonelle festivaler og legender, samt spørre dem generelt om deres stolthet og tilhørighet til det å være indianer.

Alle de ni informantene sier at de føler seg som indianere. Ingen føler seg som mestiser. Når de skal identifisere forskjell på en indianer og mestis trekker nesten alle frem at indianerne har andre klær, halvparten bemerker at indianerne har et annet språk, noen knytter indianeridentitet til arv og begreper som ”blod” og ”hjerte”²³. Andre forskjeller som bemerkes er: hudfarge, at mestisene er katolikker²⁴, at mestisene har mer penger og bor i byer, og at de ser på seg selv som overlegne.

På spørsmål om de er stolte over å være indianere svarer alle de ni informantene ”ja”. Som grunner for det nevnes igjen klærne, maten, festivalene, livet som indianer og bonde, og at indianerne avanserer og i større grad oppnår fler titler nå enn hva de gjorde før. Hos Mishel kunne jeg finne at hun motsa seg selv:

”Er du stolt over din indianske identitet? –Ja. Hvorfor er du stolt? –Fordi det er flottest å leve som indianer å være indianer. Hva er det flotteste? –Sånn som å dyrke jorda, melke kyrne og å ha dyr”

”Hvordan kler de seg dine besteforeldre? –Som før i tiden. Liker du at de kler seg slik? –Nei. Hvorfor ikke? –Fordi noen sier at de er indianere...”(Mishel).

Etter innledningsvis å ha formidlet stolthet over sin identitet som indianer, vitner svarene rundt besteforeldrenes klesvaner om en skam over å bli identifisert som indianer. Det forteller at hun hadde et motsetningsfylt forhold til de å være indianer.

Når det gjelder indianerspråket Kichwa vil jeg bemerke en tydelig generasjonsforskjell i språkpraksis blant informantenes familie. Nesten uten unntak kom det frem at besteforeldregenerasjonen til informantene seg i mellom snakket kichwa, foreldregenerasjonen snakket i hovedsak spansk eventuelt også kichwa seg i mellom, mens ungdommene seg i mellom kun snakket spansk. Når besteforeldrene skulle kommunisere med sine barnebarn skjedde det hovedsaklig på spansk. Det samme mønsteret finner jeg igjen når

---

²³ Jeg gikk ikke videre inn på hva de la i begrepene ”blod” eller ”hjerte”

²⁴ Dette er preget av at de indianerne jeg intervjuet i hovedsak var fra evangelikalske kristne familier.

det gjelder bruk av tradisjonelle indianerklær: besteforeldregenerasjonen bruker tradisjonelle klær, foreldregenerasjonen bruker både tradisjonelle og moderne klær, mens de fleste ungdommene bruker moderne klær. Denne generasjonsforskjellen både i praktisering av kichwa og tradisjonelle klær kunne jeg klart observere på skolemøte for foreldre og foresatte den 12. november 2006. Bestemødrene kom ikledd den tradisjonelle pollera²⁵, sjal og hatt, mødrene oftere i den moderne typen pollera som er fotsid og med tynnere stoff eventuelt med moderne klær som dongeri o.l. Det meste av møtet ble holdt på spansk, men når rektor henvendte seg til den eldre generasjon var det ofte på kichwa.

I spørsmål om hva ungdommen anser som sitt eget språk, svarer riktignok noen av de ni informantene "kichwa", mens når jeg spør hva som er lettest å prate svarer nesten alle "spansk". Jeg utførte en grov test på indianerungdommens kichwakunnskaper ved å la dem svare på seks enkle spørsmål på kichwa om hvordan de har det, hva de heter osv. De fikk ett poeng for hvert spørsmål de kunne forstå, og ett poeng for hvert spørsmål de kunne besvare på kichwa. Det viste seg at de ungdommer med foreldrene hjemme scoret 12, mens migrasjonsbarna varierte mellom 1 til 12. Det er svært interessant å merke seg at det er de migrasjonsbarn som har besteforeldre som forsørgere – Daniel og Erik – som scoret maksimalt på denne testen, mens Mishel og Julia som scoret lavere enn fire bor hos tante og bekjent. De samme som scoret høyest på kichwakunnskap blant migrasjonsbarna gjorde det også best når jeg testet dem for kunnskap om tradisjonelle legender og festivaler.

Disse observasjonene viser en tydelig og gradvis mestisering²⁶ av indianerkulturen uavhengig av de ni familienes migrasjonsstatus. Dette bekrefter hva indianerne i prosjektet "Mushuk Pakari" skrev i sin rapport.²⁷

---

²⁵ Pollera er tradisjonelle skjørt for indianere

²⁶ Her benytter jeg meg av begrepet "mestisering" om prosessen der indianerne blir mer lik den dominerende kultur i Ecuador; spansk språk, moderne klær o.l.

²⁷ MLSN. 2000, kap 2.

Akademisk

I likhet med den kulturelle utvikling kan det sees en tydelig generasjonsforskjell blant alle de ni informanters familie i utdanningsnivå. Det generelle bilde i mitt materiale viser at de fleste besteforeldre ikke kan lese eller skrive. Nesten alle foreldrene kan lese og skrive, har gått barneskole, og halvparten av dem gikk videre på colegio. De fleste ungdommene jeg snakket med går allerede på colegio²⁸ og tar sikte på universitetsnivå. Denne generasjonsforskjellen i utdanningsnivå går igjen i alle de ni familiene uavhengig av migrasjonsstatus.

Foreldrenes sosioøkonomiske status har jeg målt ut fra deres utdanningsnivå og yrke. Som nevnt har nesten alle foreldrene gått barneskole og halvparten gått på colegio. Noen foreldre hadde tradisjonelle indianske primærbeskjeftigelser innen jordbruk, men de fleste jobbet innen sekundæryrker som murer og husbygger. Alle emigrerte foreldre i mitt materiale finner vi i dette spekteret. Dette stemmer godt overens med migrasjonslitteraturen som forteller at emigrantene tilhører det middels lave sosioøkonomiske sjikt.²⁹

Det var kun én av foreldrene som har tatt utdanning på universitetsnivå, og han har forblitt i Ecuador.

Hos alle de seks migrasjonsbarna er det foreldrene som støtter dem økonomisk i deres skolegang. Blant de som har foreldrene hjemme er det ett tilfelle der eleven mottar støtte til utdanning fra utvidet familie som har emigrert. Blant de seks migrasjonsbarna jeg intervjuet går altså migrasjonspengene til blant annet utdanning til ungdommene. I følge evalueringsrapporten til Mushuk Kawsai i 2005 nevnes migrasjonspengene som viktig bidrag for opprettholdelsen av skolen.

I tillegg til å støtte ungdommen økonomisk er foreldrene også flinke til å støtte de fleste av de ni informantene verbalt, og ved å vise interesse for skolegangen. Mishel er et av migrasjonsbarna der foreldrene *ikke* viser noe interesse for hennes skolegang. For hennes del kommer oppmuntring til å studere fra de hun bor hos.

Den akademiske støtten de ni ungdommene får i hjemmene sine er minimal. Uavhengig av

---

²⁸ Dette gjør at utvalget kanskje representerer en skjevhet som nevnt under ”utvalg” i metodekapittelet.

²⁹ ILDIS. 2003.

migrasjonsstatus er det nesten ingen av mine ni informanter som får leksehjelp hjemme. Dette har sannsynligvis sammenheng med besteforeldrenes og foreldrenes utdanningsnivå. Noen besteforeldre som har forsørgeransvar er analfabeter, mens foreldrene som regel har gått kun barneskole, eventuelt deler av colegio. Dermed kan man tenke seg at forsørgerne ikke har kompetanse til å hjelpe elever på colegionivå, men de fleste foreldre vil kunne hjelpe elever på barneskoletrinn. Det er sannsynlig at barn som har besteforeldre som forsørgere, er spesielt sårbare hva gjelder akademisk støtte.

På spørsmål om hvorfor de studerer svarer de fleste at de studerer for å bli noe ("ser algo") i livet. Uttrykket "å bli noe" knytter de som regel til en profesjon. Det kan virke som det er viktig å oppnå en tittel.

På skolen der jeg jobbet opererte de med en karakterskala fra 0-20 der 20 er maksimal skår. Etter å ha oppsummert karakteroversiktene fra 43 elever og kategorisert dem i to grupper avhengig av om de hadde emigrerte foreldre eller ikke, havner begge gruppene på gjennomsnittskarakteren 17. Det ser heller ikke ut til å være noen forskjell i oppførselskarakter og fravær³⁰. I begge grupper har elever måttet ta opp igjen skoleår, men kun blant de seks migrasjonsbarna jeg intervjuet har noen dumpet to ganger. Hos kun én av informantene kan jeg finne en sikker årsakssammenheng med foreldrenes migrasjon og at hun dumpet skoleåret:

"Har du dumpet på skolen? –Ja. Hvor mange ganger? –To ganger. Hvorfor? –Jeg hadde det vondt overfor min far, og jeg var tynn, jeg led mye på grunn av min far... ... for mamma og pappa, fordi de ikke var her..." (Ester)

I mitt materiale har jeg ikke grunnlag for å konkludere med at migrasjonsbarna presterer dårligere akademisk slik det er foreslått i en evalueringsrapport av skolen³¹. Det jeg kan bruke materialet mitt til er å peke på interessante variasjoner innad blant migrasjonsbarna. Jeg har merket meg at Erik og Daniel har hatt et stabilt og nært forhold til bestemødrene sine som omsorgspersoner, og tenkt meg at denne stabiliteten har bidratt til at de ikke har dumpet. Samtidig ser jeg at Julia, som har hatt fem forskjellige forsørgere på tre år, heller ikke har dumpet. Så det er vanskelig å forklare dette ut fra migrasjonsstatus og forhold til forsørgere alene.

---

³⁰ Jeg har for lite data til å konkludere, men jeg bruker de for å beskrive materialet mitt, se Metodekapittel

³¹ MLSN. 2005.

Når det gjelder de ni ungdommenes framtidsplaner så er migrasjon sjeldent nevnt. På spørsmål om de noen gang vil reise utenlands svarer riktignok de fleste ja, men grunnen for at de vil reise er i hovedsak for å bli kjent med USA, for å besøke foreldrene sine, eventuelt jobb etter å ha oppnådd en tittel i Ecuador. Det virker ikke som migrasjon er ett konkurrerende motiv til utdanning.

”Hvem beundrer du? –min onkel. Hvorfor? –Fordi han studerte og trengte ikke emigrere til andre land, gjennom sin utdanning har han alle muligheter, han har også arbeid her (i Ecuador)”. (Daniel)

Det er tydelig at David ser på migrasjon som et nederlag. Å emigrere er et valg som tas i mangel på bedre alternativer. Det kommer frem at det beste alternativet er å studere for å oppnå en tittel og på den måten sikre seg mange muligheter.

”En dag, kunne du tenkt deg å dra utenlands? –Ja, som profesjonell... .. Ikke som immigrant³²? –Nei. Hvorfor ikke? –Fordi noen sier at det er fælt. Hva sier din far om livet som immigrant? –Han sier at det er fælt, fordi han må gjemme seg for politiet som en tyv”. (Pablo, 14 år, emigrert far, hjemmeværende mor)

Dette forteller om statusen som illegal immigrant og hvordan det påvirker ens selvfølelse. Det skremmer Pablo fra selv å migrere.

”Vet du hva migrasjon er? –Migrasjon er når foreldre drar og blir tatt av migrasjonen og satt i fengsel... .. når de drar og ikke kommer fram, da er det at migrasjonen tar dem og putter dem i fengsel”
”Har foreldrene dine vært i fengsel? –Pappa ja, han brukte ett år for å komme til USA... (Ester)

Ester forbinder migrasjon med migrasjonspolitiet etter at faren hennes ble satt i fengsel på grunn av illegal migrasjon.

Migrasjonsbarna får referat fra familien om hverdagen som immigrant i USA. For de som fortsatt er illegale immigranter, og det utgjør en betydelig andel av de ecuadorianske immigrantene, er hverdagen enda tøffere. Etter møte med de seks migrasjonsbarna har jeg blitt overrasket over at de ikke har noe bilde av USA som det lovende land eller landet der man finner det gode liv, slik jeg hadde forestilt meg på forhånd. Tvert i mot har de et bilde av hverdagen i USA som hard og tøff. Denne innstillingen finner jeg også blant de tre ungdommene som har sine foreldre i Ecuador. I stedet for ønsker om å emigrere, finner jeg at de fleste har ambisiøse akademiske mål for fremtiden f. eks. å bli veterinær og advokat.

---

³² ”immigrant” her forstås som *illegal* immigrant

Relasjonelt

Relasjon til forsørger

En god relasjon til forsørger nevnes som en sentral faktor for å få en god tilpasning til hverdagen etter separasjon med foreldrene³³. Det er vanlig at migrasjonsbarna blir overlatt til andre familiemedlemmers varetekt, det være seg besteforeldre eller tanter og onkler. Mange blir overlatt til naboer eller bekjente av familien og det skjer også at barna blir overlatt til seg selv eller eldre søsken.

Stabilitet og kontinuitet til de som tar på seg forsørgeransvaret er svært varierende blant mine informanter. Eriks historie forteller at bestemoren muligens hadde det reelle forsørgeransvaret allerede før foreldrene emigrerte. For Daniel sin del har han kun forholdt seg til sine besteforeldre siden foreldrene emigrerte for seks og ni år siden. På den andre siden har vi Julia, Ester og Mishel hvis historie vitner om et ustabil forhold til ny forsørger. Mishel ble, sammen med søsknene sine, overlatt til seg selv etter at foreldrene emigrerte. Etter en kortere periode hos en dame som ikke tok skikkelig vare på dem, flyttet de til sin tante og onkel. Ester ble først overlatt til sin bestemor. Fordi bestemoren pleide å slå dem, valgte hun sammen med søsknene å flytte fra bestemoren, og etter hvert begynte tanta å sørge for dem. Moren til Julia emigrerte for tre år siden. I løp av disse tre årene har Julia hatt *fem* forskjellige forsørgere! Julia hadde ikke relasjon til noen av disse forsørgerne fra tidligere.

Hos Ester har vi sett at foreldrenes emigrasjon var direkte årsak til at hun dumpet to ganger på skolen, men hos Julia ser vi at den ustabile forsørgerstatusen etter foreldrenes migrasjon ikke har hatt negativ innvirkning på en rekke helsefaktorer; Hun har ikke dumpet på skolen, hun har ingen skolefravær og har en god oppførselskarakter og gode fagkarakterer, og hun er fornøyd med situasjonen i hjemmet. Det er imponerende! Ut fra observasjoner jeg gjorde i klasserommet og i friminuttene, la jeg merke til at hun holdt sammen med sin jevngamle søster nesten hele tiden. Mens migrasjonen har styrket båndene til besteforeldrene hos Daniel og Erik, kan det være at søskenbåndet har blitt styrket i Julias tilfellet, og representerer en bærende relasjon og kontinuitet i alle skiftninger hun har opplevd.

Fra mine kolleger ved Mushuk Kawsai og i litteratur³⁴ finner jeg holdepunkter for at det er en *autoritetskonflikt* mellom migrasjonsbarn og deres forsørgere. Dette gjelder spesielt i de

---

³³ Carrillo. 2004, 371.

³⁴ Carillo. 2004, 367

familier der besteforeldrene er forsørgere og generasjonsgapet mellom barn og forsørger blir stort. Det er vanskelig å få tak i om en slik konflikt er tilstede. Konkret prøvde jeg å fiske etter dette ved å spørre informantene om de ville adlyde sine foresatte dersom de ikke tillot dem å delta i en lystbetont aktivitet. I mitt materiell fikk jeg ikke fram en slik autoritetskonflikt. Alle de ni ungdommene svarte nærmeste som en selvfølge at de ville adlyde sine foresatte uavhengig som det var foreldrene, besteforeldrene, tante eller nabo. Men det var interessant å se på motivet for hvorfor de adlød sine foresatte.

"... jeg adlyder dem, fordi hvis jeg ikke gjør det vil de ikke fortsette å passe på oss". (Mishel)

For Mishel var motivet for å adlyde sin tante og onkel at de kanskje ikke ville passe på henne mer dersom hun gikk imot deres ønsker. Altså er det at hun har en forsørger avhengig av hennes oppførsel. Dette formidler en utrygg relasjon til forsørger.

"... ja selvfølgelig, så de har det bra, fordi hvis jeg ikke adlyder dem blir de triste og sier at vi ikke adlyder dem". (Daniel)

"... ja, fordi da ber bestemor meg om noe som er viktigere enn å leke" (Erik)

I motsetning til Mishel ser vi at Daniels motiv for å adlyde sin forsørger er at hun blir trist hvis han ikke er lydige. Daniels medfølelse overfor bestemor formidler respekt for henne. Erik viser respekt ved å erkjenne at bestemorens agenda er viktigere enn sin egen. Er det mulig at indianerkultur – med å alltid respektere de eldste – bidrar til at den nevnte autoritetskonflikten mellom generasjoner ikke gjør seg gjeldende i så stor grad blant indianere? ³⁵

Flere migrasjonsbarn har tidlig måttet ta på seg *forsørgerrollen* for sine yngre søsken etter forelderens separasjon³⁶. Dette gjelder særlig for jentene. Det er også et kjent fenomen at noen migrasjonsbarn er nødt til å slutte skolen for å ta rollen som fulltidsforsørger for sine yngre søsken³⁷. Blant de seks migrasjonsbarna jeg intervjuet forteller Ester at hun måtte lage nesten samtlige måltider den perioden hun og søsknene bodde uten forsørger. Mishel bemerker også at hun måtte lage flere måltider etter at moren emigrerte. Andre nevner at de passer søsken og hjelper dem med lekser. Selv om det har vært endringer i ansvarsfordeling etter foreldrenes emigrasjon, merker jeg meg at de seks migrasjonsbarna jeg intervjuet mest

---

³⁵ jf. "Taita-tradisjonen" i Kichwa-kulturen. Vik, Harry. 1990-tallet, 40.

³⁶ Carillo. 2004, 367

³⁷ Carillo. 2004, 368

sannsynlig ikke har måttet ta på seg et prematurt foreldreansvar for sine yngre søsken. De har fortsatt tid og anledning til å gå på skole, og det fleste gjør det rimelig bra.

Min førforestilling var at migrasjonsbarn fikk dårligere oppfølging og oppdragelse av sine forsørgere og at de i større grad var offer for *fysisk avstraffelse* i hjemmene sine. Slag med hånd, belte og stokk regnet jeg for fysisk avstraffelse. Fire av de ni informantene ble eller har blitt utsatt for fysisk avstraffelse. De som utførte fysisk avstraffelse kunne være søsken, foreldre, tante/onkel eller besteforeldre. Dette gjaldt både barn i familier med emigrerte foreldre og barn med foreldre i Ecuador.

”Hvordan behandlet bestemora di deg? –*Dårlig... .. hun pleide å slå oss med belte og stokk...*(Ester)

I motsetning til Daniel og Erik, ble det problematisk for Ester å bo med sine besteforeldre som forsørgere. Når hun forteller om sine foresatte kommer det frem at bestemoren pleide å slå henne og søsknene, og det var direkte årsak til at søskenflokket valgte å flytte for å ta vare på seg selv. Etter hvert kom tanta inn i bildet og tok ansvar for dem, og som vi senere skal se ble hun en forsørger de fikk et nært forhold til.

I migrasjonsfamilier der barna lever nærmere sine nye forsørgere enn foreldre, var det interessant å finne ut hvem som hadde foreldrerollen. Dette prøvde jeg å finne ut av ved å spørre hvilke titler de gav sine foreldre og sine forsørgere, og ved hvilket navn foreldre og forsørgere kalte informantene. Alle mine ni informanter kaller foreldrene sine for ”mamma” og ”pappa”, samtidig er det noen forsørgere som får samme tittel:

”... og mamá er bestemor? –*Ja, jeg pleier å kalle henne mamá...* ”Din bestemor, hva kaller hun deg? –*sønn...*” ”Hvem har du mest tillit til, mamma her eller mamma der borte? –*Til min bestemor* (sa han spontant) Hvorfor det? –*Når hun sier noe oppfyller hun det.* Foreldrene dine, der borte, oppfyller ikke de det de sier? –*Jo, men de ringer ikke så raskt (tilbake).*” (Erik).

Av dette sitatet kan vi se at bestemoren har fått rollen som mor. Og relasjonen er gjensidig ved at bestemoren også gir Erik tittelen ”sønn”. Siden han har mer nærhet og kontakt med bestemoren er også tilliten til henne større enn til sine foreldre.

Relasjon til foreldre

Kommunikasjon med foreldre nevnes som en annen sentral faktor for å få en god tilpassning til hverdagen etter separasjonen som kommer med migrasjonen³⁸. Migrasjonsbarna i Cañar kommuniserer i hovedsak med sine foreldre per telefon, noen få har tatt i bruk muligheten via videokonferanser per internett. Som et konkret mål på kommunikasjon med foreldre har jeg tatt for meg antall minutter telefonsamtale per måned. Det er interessant å merke seg den store variasjonen innad blant de seks migrasjonsbarna fra 6 minutter til 360 minutter per måned. Noen foreldre ringer hver dag, andre ringer annenhver uke. Barnas nærhet til sine emigrerte foreldre stemmer godt overens med samtalletiden.

Det er også interessant å merke seg at informantene med foreldrene i Ecuador ikke nødvendigvis har daglig omgang med dem. For eksempel er foreldrene til Mariela – et av barna med begge foreldre i Ecuador – borte pga arbeid tre til fire dager i uka. Lignende situasjon hadde Erik før foreldrene emigrerte; Moren var hushjelp i nabobyen og kom hjem kun to dager i uka, mens faren jobbet kveldstid. Erik forteller at det i hovedsak var bestemoren som møtte opp på skolens foreldremøte også når foreldrene var i Ecuador. For Erik sin del er det sannsynlig at bestemoren hadde forsørgerrollen allerede før foreldrene emigrerte. Og dermed ble ikke overgangen verken stor eller vanskelig etter at foreldrene dro. Erik kunne prate rimelig uaffisert om foreldrenes avskjed. Senere i intervjuet med Mariela kom det frem at foreldrene hennes planla å emigrere til USA og Mariela skulle bli igjen hos besteforeldrene. Det kan være at både Eriks og Marielas historier forteller om overgangsformer for migrasjon der det skjer en gradvis endring i forsørgerrollen fra foreldre til besteforeldre.

Det er ikke alltid foreldrene tar avskjed med barna sine før de emigrerer. En av misjonærene som har jobbet 37 år som jordmor i Cañar fortalte et tilfelle der foreldrene ga beskjed om at de skulle til butikken, mens de i virkeligheten skulle emigrere. To av de seks migrasjonsbarna jeg intervjuet opplevde at avskjeden ikke ble tatt. Begge hadde foretrukket at den hadde funnet sted.

”Før de (foreldrene) dro, visste du at de tenkte på å dra? –Nei, jeg visst ingen ting, de dro uten å ta avskjed, uten å la oss få vite... Hvordan var opplevelsen av å høre at de hadde dratt? –Å, jeg det føltes vondt fordi da, den tiden, bodde vi ikke med noen, bare med mine søsken.” (Mishel)

I Mishels tilfelle ble ikke avskjeden tatt, og hun og søsknene ble ikke umiddelbart overlatt til

---

³⁸ Carillo. 2004, 371.

en forsørger. I motsetning til Erik fikk ikke Mishel en naturlig overgang til tilværelsen som migrasjonsbarn.

Alle de ni informantene formidler at foreldrene har omsorg for dem. Hvordan foreldrene viser at de er glad i barna sine varierer stort og vitner om at ikke alle relasjoner er like nære:

”Hvordan viser dine foreldre at de er glad i deg? –*Ja, de er glad i meg, fordi noen ganger gråter mamma og sier at hun savner oss.*” (Daniel)

Når kan du føle at de (foreldrene) er glad i deg? –*Nesten bare til meg sender de penger, ikke til mine småsøsken.*” (Mishel)

Foreldrene til Daniel sender ham klær og penger, men når han skal trekke frem hvordan de viser at de er glad i ham, nevner han ikke de materielle godene, men ordene og følelsene av å være savnet. I motsetning til Daniel ser vi at Mishel trekke frem et utpreget materielt uttrykk for omsorg, som en kunne tolke som manglende omsorg fra foreldrenes side, særlig med tanke på at hun veier pengeforsendelsene opp mot hva søsknene hennes får. Disse to eksemplene viser tydelig hvor stor forskjell i emosjonell nærhet migrasjonsbarn kan ha til sine foreldre.

”Hva tenker du var grunnen til å foreldrene dine emigrerte? –*For at vi kunne studere... ... fordi vi manglet penger dro de for å forsørge oss...* Hvordan viser du kjærlighet til dine foreldre? –*Jeg studerer...* (Daniel)

Dette sitatet av Daniel forteller setter lys på et viktig aspekt ved det å være migrasjonsbarn. Sitatet trekker det frem det paradokset migrasjonsbarna lever i – at foreldrene måtte forlate dem for å passe på dem³⁹. De lever i bevisstheten om at foreldrene har ofret seg for en bedre fremtid for familien. Når Daniel skal vise kjærlighet til foreldrene sine gjør han det ved å studere. Det kan tolkes som en måte å gjengjelde foreldrenes offer.

”For deg, hva er det verste med å ha foreldre i USA? –*Fordi de kommer bort fra oss, vi får ikke omsorg for dem... ... vi vokser og vi kommer ikke til å være glad i dem.* Hva tenker du nå, har du omsorg for/er glad i dine foreldre? –*Ja. Mer i dem enn dine ansvarshavende? –Min tante, henne er jeg mest glad i*” (Ester)

Det er interessant å se hvordan Ester vinkler det – hun fokuserer på at foreldrene mister

---

³⁹ Carillo. 2004, 372.

barnas omsorg for *foreldrene*. Det kommer frem at hun føler seg nærmere tilknyttet sin tante. Dette sier hun etter at moren har vendt hjem for kun én måned siden:

”Nå, er du vant til å bo med mora di? –*Ikke enda* (spontant). Hva mangler for å venne seg til det? –*Vet ikke, men fortsatt har jeg ikke vent meg til det... så mange år hvor hun ikke har vært der med oss...*

”Hva tenker du om å venne seg til å ha å begge foreldrene hjemme? –*Det blir vanskelig. Hvorfor? ... de er ikke bundet sammen med oss.* (Ester)

Det er interessant å merke at det for Ester er uvant å bo sammen med moren sin etter at hun har vært borte i 4-5 år. Hun erkjenner også at det blir vanskelig å venne seg til å ha faren i hjemmet, like fullt er hennes høyeste ønske at begge foreldrene er sammen med henne i Ecuador.

Å leve i et *gjenforeningsperspektiv* er også en faktor Carillo hevder er viktig i møte med foreldrenes fravær. De seks migrasjonsbarna lever tydelig i et slikt gjenforeningsperspektiv. Dette gjør seg gjeldende også for Mishel som har lite kontakt med foreldrene sine, og for Ester som nettopp har oppdaget det problematiske ved å venne seg til å ha moren som forsørger igjen etter hjemkomsten. Det er også interessant å merke seg at Mariela, hvis foreldre enda ikke har emigrert til USA, lengter frem til den dagen de vender tilbake. Gjenforeningsperspektivet de lever i blir tydelig når jeg spør dem hva de ber for og hva de ønsker seg:

”Hvis du fikk oppfylle ett ønske, hva skulle det vært? –*At foreldrene mine, når de drar der bort (USA), en gang vender tilbake her*”. (Mariela)

Vurdering og konklusjon

Innledningsvis får vi vite at områdene Cañar og Azuay har utgjort kjerneområder for arbeidsmigrasjon helt tilbake til 70-tallet. Først ble indianerne tvunget til å lete etter jobb i større byer og på kysten, etter hvert emigrerte de til utlandet. Dette gjør at migrasjon har vært et vanlig fenomen blant indianerne⁴⁰.

I historien til Erik får vi høre om en gutt hvis foreldrene på grunn av jobbsituasjon var mye borte også når de bodde i Ecuador. Det reiser spørsmålet om arbeidsmarkedet i Ecuador er så hardt at foreldre må jobbe så lenge og langt unna hjemmet slik at de i større eller mindre grad deler forsørgerrollen med andre selv om de ikke har emigrert til utlandet?

Kanskje er Eriks situasjon en av mange overgangsformer for migrasjon der skrittene mot utenlands emigrasjonsstatus tas gradvis over flere år med endring i ansvarsfordeling av forsørgerrollen i hjemmet? Kanskje vitner det om et samfunn som over en mannsalder har lært seg å leve med migrasjon som et normalfenomen der barna lever i en nasjonal så vel som en transnasjonal familie? Blant indianere har storfamilien ofte har et nært felleskap og ”dugnadsånden”⁴¹ i de små lokalsamfunnene er fortsatt er en viktig del av indianerkulturen. På bakgrunn av dette er det interessant å spørre seg om indianerfamilier er bedre rustet til å takle de relasjonelle utfordringene migrasjonen innebærer? Dette fellesskapet i familier og lokalsamfunn er i hvert fall en verdi i indianerkulturen som det er verdt å ta vare på for fremtiden.

Selv om de ni informantene identifiserer seg som indianere har det kulturelt sett gjort seg gjeldene en gradvis mestisering av indianerkulturen hos familien til mine informanter. Og flere gjennomgripende prosesser som utfordrer ivaretagelse av indianerkulturen ble identifisert i et prosjekt for integrert sosial utvikling blant indianerne:

”... for øyeblikket opplever Ecuador sin tredje invasjon, denne gang ikke på grunn av inkariket eller spanjolene, men på grunn av globaliseringen, neoliberalismen og forbrukersamfunnet”⁴².

Det kan se ut som besteforeldregenerasjonen best har ivare tatt kulturen til Cañar-indianerne.

---

⁴⁰ MLSN. 2000, kap 3.

⁴¹ ”Minga” er et begrep som forteller om et system av gjensidighet i indianerfellesskapet det være seg familie eller samfunn. Drange, Live. 1994, kap 3.4 .

⁴² MLSN. 2000, kap 2.5.

Som vi har sett tidligere hadde Daniel og Erik en nær relasjon til sine besteforeldre på grunn av foreldrenes emigrasjon til USA og de viser god kjennskap til indianerkulturen. Det er interessant å stille seg spørsmålet om ungdommer som får forsterket relasjon til sine besteforeldre grunnet foreldrenes migrasjon, har større kontinuitet i videreformidling av indiansk kultur? Kanskje kan det også være at de migrasjonsbarn som bor hos nabo eller bekjent, og har mindre kontakt med sine besteforeldre, får et brudd i denne kontinuiteten ved foreldrenes emigrasjon?

I resultatdelen av oppgaven finner jeg en tydelig generasjonsforskjell i utdanningsnivå. Dersom denne generasjonsforskjellen er representativ for indianerbefolkningen i Cañar viser det en positiv utvikling for indianerne. Kanskje er de i ferd med å overvinne den underdanige innstillingen som rektor Rafael Allaico fortsatt kjemper mot: at den akademiske veien er forbeholdt mestisene. Samtidig kan man tenke seg at dette representerer en utfordring for indianerne når det kommer til å integrere og ivareta sin indianske identitet i et karrierevalg som i så stor grad er dominert av mestisene.

Hos mine ni informanter kom det frem at bare én hadde leksehjelp hjemme. Denne situasjonen er enda mer sårbar for migrasjonsbarn med besteforeldre som forsørgere fordi de ofte er analfabeter. Hvis denne manglende akademiske støtten er representativt for de fleste elevene ved Mushuk Kawsai så er det viktig med kompensasjon i form av leksehjelp på skolen. Dette har Mushuk Kawsai tatt høyde for ved at de tilbyr leksehjelp til ungdommer etter skoletid der eldre studenter fra siste halvdel av colegio stiller opp. Med denne observasjonen ønsker jeg å oppmuntre til videre realisering av dette tiltaket.

For å opprettholde en god relasjon til emigrerte foreldre er det sentralt med regelmessig kommunikasjon:

”Å søke måter for å opprettholde stabil kontakt viser seg å være nøkkelen til konsolidering av de transnasjonale familiene”⁴³.

Her spiller globaliseringen på lag med de transnasjonale familiene gjennom mulighet for lett tilgjengelig kommunikasjon som ligger i internett. Selv om telefon fortsatt utgjør den viktigste formen for kontakt med emigrerte foreldre, tar stadig flere i bruk muligheten som ligger i videokonferanser der ungdommen også kan få se sine foreldre. Denne muligheten er Mushuk

---

⁴³ Carillo. 2004, 369

Kawsai klar over. I min tid om lærer i 2006 begynte de å installere et datarom med tilgang til internett, og de har allerede startet en nettside for skolen. Målet med nettsiden er at emigrerte foreldre kan logge seg inn å få relevant informasjon om deres barn som f.eks. karakterer. Og med undervisning i bruk av internett vil barna få flere verktøy til selv å holde aktivt kontakt med sine foreldre. På den måten kan skolen bidra til bedre kontakt mellom barna og emigrerte foreldre.

Migrasjonens relasjonelle innvirkning på ungdom viser et mangefasetert bilde. Migrasjonen framprovoserer unektelig en separasjon med foreldre. Med utgangspunkt i bildet av migrasjonsbarna forlatt i en ødelagte familier dannes synet på dem som *offer*. På samme tid dannes ideen om at de utenfor foreldrenes omsorg og kontroll utgjør et potensielt problem for samfunnet i form av økt tilbøyelighet til alkoholisme og stoffmisbruk⁴⁴. Dette er en unyansert generalisering som setter migrasjonsbarn i en farlig bås som gjør oss blind for ressursene som kan ligge i migrasjonen. For selv om migrasjonen skaper større avstand til foreldrene fører den ofte ungdommen nærmere andre familiemedlemmer. Dette ser vi av Daniels historie som etter separasjonen opprettholder en jevnlig kontakt med sine foreldre, samtidig som han har en nær relasjon til sin bestemor som han kaller ”mamma”. Det vitner om en god tilpassning der ungdommen har tilhørighet til både nasjonal og transnasjonal familie⁴⁵.

Jeg kan konkludere med at arbeidsmigrasjonen *har* innvirkning på indianerungdom i Cañar, men dens innvirkning gir forskjellig utslag hos den enkelte ungdom. *Akademisk* sett har migrasjonen forårsaket dårlige skoleprestasjoner hos noen, mens hos andre har den stimulert ungdommer til å jobbe bedre og mer målrettet. Migrasjonspengene er uansett forutsetningen for at de i hele tatt kan studere. *Kulturelt* sett virker det som om noen ungdommer får et brudd i videreformidling av indianerspråket, mens andre får forsterket tilknytning til indianerkulturen gjennom direkte formidling fra besteforeldrene. *Relasjonelt* sett skaper migrasjonen avstand til foreldrene, samtidig øker den ofte nærheten til andre familiemedlemmer.

Gjennom historiene til de ni ungdommene får jeg et sammensatt bilde av migrasjonens innvirkninger. Dette, sammenholdt med at migrasjonen har flere overgangsformer, gjør at jeg konkluderer med at barn av emigrerte foreldre ikke utgjør en ensartet gruppe som kan

---

⁴⁴ Herrea og Carrillo. 2004.

⁴⁵ Carillo. 2004, 366.

generaliseres. Ønsker vi å sette oss inn i ungdommens situasjon, må vi være villige til å nyansere våre førforståelser ved å lytte til deres opplevelser. På den måten kan vi sammenholde en rekke kontrastfylte utfall og forholde oss til både problemene og mulighetene som ligger i fenomenet migrasjon.

Kilder

- Aranda, Elizabeth. 2007, 6. "*Emotional bridges to Puerto Rico*". Rowman & Littlefield publishers.
- Cancian og Oliner. 2000. "*Caring and Gender*". Thousand Oaks.
- Carillo, Cristina. 2004. "*El espejo distante*". Artikkel
- Centro de Investigaciones Ciudad. 2001. "*Las causas explicativas del proceso migratorio de ecuatorianos a España*". Artikkel i serien "Cartillas sobre migración".
- Drange, Live D. 1994. "*Møte mellom verdensbilder*". Hovedoppgave i kristendom.
- Herrea og Carrillo. 2004. "*Jovenes, migración y familia en la region sur del Ecuador*". Rapport.
- ILDIS; Instituto Latinoamericano de Investigaciones Sociales. 2003. "*Verdades y medias verdades de la migración*". Artikkel i serien Cartillas sobre migración.
- Jokisch, Brad. 2007. "*Ecuador: Diversity in migration*". Internettartikkel: <http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?ID=575>
- Malterud, Kirsti. 2003. "*Kvalitative metoder i medisinsk forskning*". Universitetsforlaget.
- Massey et al. 1993. "*Theories of International Migration: A Review and appraisal*". New York: Oxford University Press.
- Massey et al. 1997. "*What's driving Mexico-U.S. migration?*" American Journal of Sociology.
- MLSN; Misión Luterana Sudamericana de Noruega (Normisjon i Søramerika). 2000. "*Mushuk pakari – prosjekt for integrert sosial utvikling*". Prosjektbeskrivelse.
- MLSN; Misión Luterana Sudamericana de Noruega (Normisjon i Søramerika). 2005. "*Evalueringsrapport Mushuk Kawsai*".
- Parreñas, Rhacel. 2001. "*Servants of Globalization: Women, Migration and Domestic Work*". Stanford University Press.
- Sassen, Saskia. 1998. "*Globalization and Its Discontents*". New York: New Press.
- Vik, Harry. 1990-tallet. "*Quichua i Ecuador*". Upublisert kompendium.
- Zúñiga, Pilar. 2005. "*La inmigración de indígenas a España. Los saraguros en el municipio de Vera*". Foredrag fremført på den 14. Internasjonale kongressen for AHILA.

